

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

2006 בדצמבר 18

272

כ"ז בכסלו התשס"ז

עמוד

177 ..... 2006-2006 (פיצוי לדוגמה), התשס"ז-2006

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 21) (פיצוי לדוגמה), התשס"ז-2006

1. אחרי סעיף 23 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981¹ (להלן – החוק העיקרי) יבוא: הוספת סעיף 23בב

ד ב ר י ה ס ב ר

בא להעניש את המזיק על התנהגותו המזיקה ובכך לבטא סלידה ממנה. הפיצוי לדוגמה, מרתיע ומחנך כנגד מעשים הראויים לגינוי ועל כן, מחזק את ההגנה על זכויות ראויות. לפיכך, יהיה זה מוצדק לתבוע פיצוי לדוגמה במקרים שבהם אם לא ייעשה כן, תהיה ההרתעה חסרה והמזיקים יחמקו מאחריות. (דברי השופט ריבלין בע"א 140/00 עזבון המנוח אטינגר ז"ל נ' החברה לשוקים ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים).

נקודת המוצא בבסיס החקיקה הצרכנית היא כי קיים חוסר איוון בעמדות הכוח של הצדדים כאשר

כללי מטרתה של הצעת חוק זו היא לעודד אכיפה "פרטית", בידי צרכנים, של הוראות חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן – החוק), באמצעות הענקת זכות לצרכנים לתבוע בבית משפט פיצוי לדוגמה, מעוסקים אשר הפרו את הוראות החוק המנויות בהצעת החוק.

פיצוי לדוגמה (שנקרא בשיטות משפט שונות גם פיצוי עונשי), הוא פיצוי שעל המזיק לשלם לניזוק בסכום שאינו משקף הערכה של הנזק שגרם המזיק לניזוק על ידי העוולה, כמו הפיצוי התרופתי, אלא

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 248; התשס"ז, עמ' 104.

הטלת קנס לאחר 23. בבואו להטיל קנס על עוסק שהורשע בעבירה לפי סעיף 23, שנפסקו פיצויים לדוגמה לפי סעיף 31א.

רשאי בית המשפט להתחשב בכך שנפסקו נגד אותו עוסק, בפסק דין סופי בשל המעשה שבשלו הורשע כאמור, פיצויים לדוגמה לפי סעיף 31א.

2. היקון סעיף 31 בסעיף 31א) לחוק העיקרי, במקום "או ד" יבוא "ד' או ד'ו".

3. הוספת סעיף 31א אחריו לחוק העיקרי יבוא:

"פיצויים לדוגמה 31א. (א) נקשרה עסקה בין עוסק לצרכן והעוסק הפר, בקשר לאותה עסקה, הוראה מההוראות המפורטות להלן, רשאי בית המשפט לפסוק, בשל אותה הפרה, פיצויים שאינם תלויים בנזק (בסעיף זה – פיצויים לדוגמה) בסכום שלא יעלה על 10,000 שקלים חדשים:

(1) הוראות לפי סעיף 24(ב) או (ג);

(2) הוראות לפי סעיף 14(ב) או 14ה;

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 מוצע לתקן את סעיף 31א) לחוק שענינו פיצויים שמנוסחו כיום הושגט בטעות אזכורו של פרק ד'ו לחוק.

סעיף 3 לסעיף 31א המוצע

לסעיף קטן (א) המוצע

כדי להגיע לאיזון בין השגת המטרות המנויות בחלק הכללי לעיל לבין מניעת ניצול לרעה של כלי הפיצוי לדוגמה, קובעת ההצעה כי הזכות לתבוע פיצוי לדוגמה קמה בהתקיים תנאים מסוימים.

בהתאם להוראות החוק, תתכן הפרה של הוראותיו, המוכה בסעידי, גם אם לא נקשרה עסקה בין הצרכן לעוסק, קרי בשלב השייוק, הפרסום או המשא ומתן. לעומת זאת, בהצעת חוק זו מוצע לקבוע כי התנאי הראשון לזכאותו של צרכן לתבוע פיצויים לדוגמה הוא קשירת עסקה בינו לבין העוסק. מאחר שלרוב היחסים העסקיים שבין עוסק לצרכן אינם יחסים מתמשכים אלא חד-פעמיים, בא תנאי זה לוודא קיומו של תום לב אצל הצרכן, דהיינו שמטרתו לבצע עסקה צרכנית עם עוסק פלוני היתה אמיתית ולא אך לשם תביעת פיצוי לדוגמה. התנאי השני להקמת זכאותו של הצרכן לתבוע פיצויים לדוגמה הוא הפרה של אחת מההוראות החוק המנויות בהצעה, המהוות רשימה סגורה. המשותף להפרות אלה הוא שמדובר בהפרות ברורות וודאיות או הפרות שקל יותר לוודא לגביהן את רצונו האמיתי של הצרכן להתקשר בעסקה.

ההפרות הן:

1. הפרת הוראות לפי סעיף 24(ב) או (ג) לחוק – צרכן ביקש להחזיר מוצר (שלא עקב פגם) בהתאם למדיניות החזרת הטובין של העוסק, אולם העוסק סירב לפעול לפי מדיניותו וסירב להחזיר לצרכן את התמורה בעבור הטובין. מקרה נוסף הוא מצב שבו עוסק לא הציג מודעה המפרטת את מדיניותו לגבי החזרת הטובין ולחילופין לא הציגה באופן הקבוע בחוק ועקב כך לא נתן לצרכן

מצב הצרכן חלש יותר לעומת העוסק. המחוקק מצא לנכון להעניק הגנות יתרות לצרכן בעסקאות צרכניות כדי להתגבר על כוחו העודף של העוסק. מקובל לומר כי הטיבה המרכזית לחולשת הצרכן ולכוחו העודף של העוסק היא, פערי המידע בין העוסק לצרכן ויכולות מיקוח בלתי שוויוניות של הצדדים בשלב המשא ומתן.

חולשת הצרכן באה לידי ביטוי גם בשלב מימוש זכויותיו בבית המשפט וגורמת לכך שהצרכן לדוב מותר מראש על מימוש זכויות אלו. חולשה זו מבוססת על קשיים שונים שבהם נתקל הצרכן, כגון קשיי ההוכחה הנובעים מפערי המידע, חוסר מיומנות הצרכן בבית המשפט לעומת העוסק וכן שיקולי עלות ניהול ההליך המשפטי מול התועלת שבניהולו קרי, הפיצוי הכספי שיושג.

כדי לשפר את הכדאיות הכלכלית של הצרכן לעמוד על זכויותיו בבית המשפט וכדי להרתיע עוסקים מניצול חולשתו של הצרכן ומהפרת הוראות החוק, מבקשת ההצעה להעניק לצרכן זכות לתבוע פיצויים לדוגמה.

סעיף 1 תביעת פיצויים לדוגמה אינה תחליף להליך פלילי. לכן העובדה שצרכן תבע סעד של פיצויים לדוגמה בשל הפרת אחת מההוראות המנויות בסעיף 31א) המוצע בסעיף 3 להצעת החוק (ר' לענין זה דברי הסבר לסעיף 3), אינה מונעת מהמדינה להגיש כתב אישום בשל אותה הפרה ולחילופין, העובדה שהוגש כתב אישום בשל הפרה כאמור אינה מונעת מצרכן שנפגע מאותה הפרה, להגיש תביעה לפיצויים לדוגמה. עם זאת מוצע להעניק לבית המשפט שיקול דעת בבואו להטיל קנס פלילי, ולפיו הוא רשאי להתחשב בכך שנפסקו נגד אותו עוסק פיצויים לדוגמה בשל אותה הפרה.

באופן דומה, מוצע בסעיף 31א(ד) המוצע בסעיף 3 להצעת החוק, להעניק לבית המשפט שיקול דעת גם בבואו לפסוק פיצויים לדוגמה, ולפיו הוא רשאי להתחשב בכך שכנגד אותו עוסק הוטל כבר קנס.

(3) הוראות סעיף 17ב(ד);

(4) הוראות סעיף 17ז(ב);

(5) הוראה שנקבעה בתקנות לפי סעיף 18א(1) או (5).

(ב) לא חוגש נגר עוסק תביעה לפיצויים לדוגמה לפי פסקאות (3) עד (5) של סעיף קטן (א), אלא לאחר שניתנה לעוסק הודעה בדבר ביצוע ההפרה.

(1) (א) על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט לפסוק בשל הפרה כאמור באותו סעיף קטן פיצויים לדוגמה בסכום העולה על 10,000 שקלים חדשים ובלבד שאינו עולה על 100,000 שקלים חדשים, אם מצא כי ההפרה היא הפרה חוזרת או הפרה נמשכת או שהיא נעשתה בנסיבות מהמירות כהגדרתן בסעיף 23א(ב).

(2) בסעיף קטן זה –

“הפרה חוזרת” – הפרת הוראה מההוראות המפורטות

בסעיף קטן (א), בתוך שנתיים מהפרה קודמת של

אותה הוראה שבשלה הורשע לפי סעיף 23;

ד ב ר י ה ס ב ר

במקרה שבו העוסק המוכר טובין לא מסר לצרכן תעודת אחריות, יצוץ לא תיקן כל קלקול שנתגלה בתקופת האחריות או שיצוץ לא סיפק לצרכן חלקי חילוף כפי שנדרש. כמו כן, חובת ההודעה תחול במקרה שבו עוסק גבה בעבור טובין מחיר גבוה מהמחיר שהוצג על המדף או במקרה שבו הוא מכר נכס או שירות כמפורט בחלק ב' של התוספת הראשונה, שלא לפי שער החליפין שלה.

בשאר ההפרות המפורטות בסעיף 31א(א) המוצע, מגולמת הודעת הצרכן כבר ביסודות ההפרה ועל כן אין צורך בכפל הודעות. מוצע כי ההודעה תהיה בכתב או בעל פה.

לסעיף קטן (ג) המוצע

על אף העובדה כי הסכום המרבי של פסיקת פיצויים לדוגמה הוא 10,000 שקלים חדשים כאמור לעיל, מוצע לתת לבית המשפט שיקול דעת לפסוק סכום גבוה יותר שלא יעלה על 100,000 שקלים חדשים וזאת אם מצא שמדובר בהפרה חוזרת או הפרה נמשכת כפי שיפורט להלן או בהפרה שבוצעה בנסיבות מהמירות.

הפרה חוזרת היא הפרה שבוצעה בתוך שנתיים מיום שהורשע המפר בשל ביצוע אותה הפרה לפי סעיף 23;

הפרה נמשכת היא הפרה שבוצעה לאחר שנתנו הודעה או צו כמפורט להלן, או לאחר שנסתיימה התקופה הקבועה בהם, לפי המאוחר:

– ניתנה הודעה מאת הממונה לפי סעיף 21(4) לחוק ובה הוא העמיד עוסק על חובתו להפסיק נהגים שיש בהם לבאורה הפרת הוראות חוק זה או שהוא העמידו על חובתו שלא לחזור עליהם;

אפשרות להחזיר לו את הטובין ולא החזיר לו את מלוא התמורה ששילם בעבור הטובין.

2. הפרת הוראות סעיפים 14(ב) או 14 לחוק – הצרכן ביטל, בהתאם לזכותו, עסקה שענינה רוכלות, רכישה של יחידת נופש או מכר מרחוק, אולם העוסק לא פעל בהתאם להוראות החוק ולא השיב לצרכן את כספו.

3. הפרת הוראות סעיף 17ב(ד) לחוק – העוסק גבה מהצרכן בעבור טובין, מחיר גבוה יותר מהמחיר אשר הוצג על המדף.

4. הפרת הוראות סעיף 17ז(ב) לחוק – העוסק מכר נכס או שירות המפורט בחלק ב' של התוספת הראשונה, שלא לפי שער החליפין הקבוע בה.

5. הפרת הוראה שנקבעה בתקנות לפי סעיף 18א(1) או (5) לחוק – יצוץ לא תיקן כל קלקול שנתגלה בתקופת האחריות ולא סיפק לצרכן חלקי חילוף כפי שנדרש. כמו כן, עוסק המוכר טובין, לא מסר לצרכן תעודת אחריות.

מוצע לקבוע כי בית המשפט יהיה רשאי לפסוק פיצויים לדוגמה, שאינם תלויים בנוק, בסכום שלא יעלה על 10,000 שקלים חדשים.

לסעיף קטן (ב) המוצע

מוצע לקבוע תנאי נוסף אשר יחול רק בחלק מן ההפרות המנויות לעיל, והוא חובת הצרכן להודיע לעוסק על כך שהמעשה שלו מהווה הפרה של הוראות החוק. מאחר שמדובר בפיצוי שמטרתו הענשה והרתעה, קיימת חשיבות ליצירת יסוד נפשי של מודעות לפחות אצל העוסק, לכך שביצע הפרה כאמור וזאת בטרם הגשת התביעה לפיצוי לדוגמה. חובת ההודעה כאמור תחול

“הפרה נמשכת” – הפרת הוראה מההוראות המפורטות

בסעיף קטן (א), לאחר שנמסרה הודעה לפי סעיף 21(4) או שניתן צו לפי סעיף 30, או לאחר שנסתיימה תקופת הזמן שנקבעה בהודעה או בצו כאמור, לפי המאוחר.

(ד) בבואו לפסוק פיצויים לדוגמה לעוסק, בשל הפרה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להתחשב בכך שאותו עוסק הורשע, בשל אותו מעשה, בעבירה לפי סעיף 23.

(ה) בבואו לקבוע את גובה הפיצויים לדוגמה, יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים המפורטים להלן, ולא יתחשב בגובה הנזק שנגרם לצרכן כתוצאה מביצוע ההפרה:

- (1) אכיפת החוק והרתעה מפני הפרתו;
- (2) עידוד הצרכן למימוש זכויותיו;
- (3) חומרת ההפרה והיקפה הכספי;
- (4) שווייה הכספי של העסקה שבקשר אליה בוצעה ההפרה;
- (5) גובה הקנס הקבוע בשל אותה הפרה לפי סעיפים 23 או 23א, אם קבוע קנס כאמור.

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של צרכן לפיצויים לפי סעיף 31 או לכל סעד אחר, בשל אותה הפרה.

4. בחוק התובענות הייצוגיות, התשס"ו-2006², בסעיף 20(ה), אחרי “בתובענה ייצוגית” יבוא “פיצויים לדוגמה, וכן לא יפסוק”.

תיקון חוק התובענות הייצוגיות

ד ב ר ו ה ס ב ר

למימוש זכויותיו, חומרת ההפרה והיקפה הכספי, שווייה הכספי של העסקה שבקשר אליה בוצעה ההפרה וגובה הקנס המרבי שניתן להטיל בשלה. לענין זה מוצע לומר במפורש כי בית המשפט לא ייקח בחשבון את גובה הנזק שנגרם לצרכן.

לסעיף קטן (ו) המוצע

מאחר שפיצוי לדוגמה הוא פיצוי עונשי, ניתן לתבוע אותו יחד עם הפיצוי הנזיקי או עם כל סעד אחר. על כן מוצע לקבוע כי הזכות לתביעת פיצוי לדוגמה והזכות לתביעת פיצויים נזיקיים או כל סעד אחר הן זכויות מצטברות ולא חלופיות.

סעיף 4 מוצע לתקן את סעיף 20(ה) לחוק התובענות הייצוגיות, התשס"ו-2006, ולקבוע כי כפי שכיום לא ניתן לתבוע, בתובענה ייצוגית, פיצויים בלא הוכחת נזק, כך גם לא ניתן יהיה לתבוע, בתובענה ייצוגית, פיצויים לדוגמה לפי סעיף 31 לחוק כנוסחו המוצע.

[החמ 3509-2]

– ניתן צו לבקשתו של היועץ המשפטי לממשלה, לפי סעיף 30 לחוק, ובו צווה על העוסק להימנע ממעשה שיש בו עבירה לפי חוק זה ולתת ערובה לכך או שצווה על העוסק לבצע פעולה הדרושה למניעת עבירה כאמור.

הפרה בנסיבות מחמירות היא הפרה שבוצעה בנסיבות מחמירות כהגדרתן בסעיף 23א(א) דהיינו היא מתייחסת למספר רב של צרכנים, היא גרמה נזק חמור במיוחד לצרכן או לקבוצת צרכנים או אם המפר הפיק רווחים או טובות הנאה גדולים במיוחד מההפרה.

לסעיף קטן (ד) המוצע

דאה דברי הסבר לסעיף 1 להצעת החוק.

לסעיף קטן (ה) המוצע

מוצע להעניק לבית המשפט שיקול דעת לענין גובה הפיצוי לדוגמה (ובכל מקרה לא יותר מ-10,000 שקלים חדשים כאמור) שלפיו הוא ייקח בחשבון את שיקולי אכיפת החוק והרתעה מפני הפרתו, עידוד הצרכן

² ס"ח התשס"ו, עמ' 264.